

نقش میانجی دشواری در تنظیم هیجان و اجتناب تجربه‌ای در رابطه بین قربانی شدن توسط همسالان و اضطراب اجتماعی نوجوانان

بهجت پورسینا^۱، احمد منصوری^{۱*}

۱. گروه روانشناسی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران

چکیده

نوع مقاله: پژوهشی اصیل

مقدمه: اضطراب اجتماعی یکی از اختلال‌های شایع و ناتوان‌کننده در بین نوجوانان است و پیامدهای جسمی، روان‌شناختی و اجتماعی مختلفی در پی دارد؛ از این‌رو هرگونه تلاشی در جهت شناسایی عوامل مؤثر در ایجاد و تداوم این اختلال از اهمیت بسزایی برخوردار است. در نتیجه هدف این پژوهش بررسی نقش میانجی دشواری در تنظیم هیجان و اجتناب تجربه‌ای در رابطه بین قربانی شدن توسط همسالان و اضطراب اجتماعی نوجوانان بود.

روش: این پژوهش مقطعی و توصیفی بود. جامعه آماری شامل تمام دانش‌آموزان نوجوان شهر مشهد بود. تعداد ۲۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس و آنلاین انتخاب شدند. آن‌ها مقیاس چندبعدی قربانی شدن همسالان، پرسشنامه دشواری در تنظیم هیجان، پرسشنامه عمل و پذیرش و پرسشنامه اضطراب اجتماعی را تکمیل کردند. از روش تحلیل مسیر و نرم‌افزارهای SPSS و LISREL برای تحلیل داده‌ها استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که بین قربانی شدن توسط همسالان ($r=0/24$) دشواری در تنظیم هیجان ($r=0/42$) و اجتناب تجربه‌ای ($r=0/40$) با اضطراب اجتماعی رابطه معنی‌دار آماری وجود دارد. بین قربانی شدن توسط همسالان با دشواری در تنظیم هیجان ($r=0/35$) و اجتناب تجربه‌ای ($r=0/31$) رابطه معنی‌دار آماری وجود دارد. بین دشواری در تنظیم هیجان و اجتناب تجربه‌ای ($r=0/68$) رابطه معنی‌دار آماری وجود دارد. همچنین دشواری در تنظیم هیجان و اجتناب تجربه‌ای میانجی رابطه بین قربانی شدن توسط همسالان و اضطراب اجتماعی نوجوانان هستند.

نتیجه‌گیری: آموزش روش‌های پیشگیری از قربانی شدن توسط همسالان و راهبردهای تنظیم هیجان و همچنین یادگیری پذیرش تا اجتناب از تجارب درونی می‌تواند به کاهش اضطراب اجتماعی نوجوانان کمک کند.

کلیدواژه‌ها: اجتناب تجربه‌ای، اضطراب اجتماعی، تنظیم هیجان، قربانی شدن، نوجوانان

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۴/۲۴

*نویسنده مسئول: احمد منصوری،

گروه روانشناسی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران

تلفن: ۰۹۱۵۳۳۳۱۷۹۹

پست الکترونیک:

mansoury_am@iau.ac.ir

مقدمه

اختلال اضطراب اجتماعی با ترس یا اضطراب شدید درباره موقعیت‌های اجتماعی، ترس از ارزیابی‌شدن به گونه منفی و تحمل موقعیت‌های اجتماعی همراه با ترس و اضطراب شدید و یا اجتناب از آن مشخص می‌شود. ترس، اضطراب یا اجتناب باعث پریشانی یا اختلال قابل توجه بالینی در کارکرد اجتماعی، شغلی یا سایر حوزه‌های مهم می‌شود (۱). شیوع طول عمر آن در بین کودکان و نوجوانان ایرانی ۱/۸ و سن شروع حدود ۱۲ سال بوده است. این اختلال در نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ سال ایرانی شایع‌تر است (۲). عوامل زیستی، روانی و اجتماعی متعددی مثل بازداری رفتاری، کنترل بیش‌ازحد، والدین منتقد و سرد، سبک دلبستگی ناایمن و تجارب اجتماعی نامطلوب در ابتلای افراد به اختلال اضطراب اجتماعی دخیل هستند. رویدادهای استرس‌زا و منفی زندگی مثل بدرفتاری‌های دوره کودکی، تجارب اجتماعی/همسالان نامطلوب و قربانی‌شدن توسط همسالان نیز در ابتلای افراد به این اختلال نقش دارند (۱، ۳، ۴). قربانی‌شدن توسط همسالان رابطه قوی‌تری با اختلال اضطراب اجتماعی تا سایر اختلال‌های اضطرابی و افسردگی دارد (۳) و شامل قربانی‌شدن آشکار (مانند پرخاشگری جسمی یا تهدیدهای کلامی)، رابطه‌ای (حذف عمدی همسال از تعاملات اجتماعی) یا آسیب به شهرت (انتشار شایعات) است (۵). بررسی ادبیات پژوهش نشان می‌دهد که بین قربانی‌شدن توسط همسالان با اضطراب اجتماعی رابطه وجود دارد و یا آن را در کودکان و نوجوانان (۵-۷) پیش‌بینی می‌کند. نتایج یک مقاله مروری در سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۸ نشان داده است که بین قربانی‌شدن توسط همسالان و اضطراب اجتماعی رابطه وجود دارد (۴).

طبق پنجمین راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی تجارب اجتماعی به‌ویژه قربانی‌شدن توسط همسالان نقش مهمی در ابتلای افراد به این اختلال دارد؛ باوجوداین مسیرهای علی آن هنوز ناشناخته است (۱). نتایج فوق نشان‌دهنده این است که رابطه بین قربانی‌شدن توسط همسالان و نشانگان اختلال اضطراب اجتماعی مستند شده است، اما توجه کمتری به عوامل میانجی آن شده است. دشواری در تنظیم هیجان و اجتناب تجربه‌ای دو سازه روان‌شناختی هستند که می‌توانند میانجی این رابطه باشند.

دشواری در تنظیم هیجان به مشکل افراد در آگاهی، فهم و پذیرش هیجان‌ها، کنترل رفتارهای تکانشی، رفتار مطابق با اهداف موردنظر به هنگام تجربه هیجان‌های منفی و استفاده انعطاف‌پذیر از راهبردهای تنظیم هیجان برای مواجهه با موقعیت‌ها اشاره دارد (۹). بررسی ادبیات پژوهش نشان می‌دهد که نوجوانان مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی در مقایسه با افراد غیرمبتلا مشکلات بیشتری در تنظیم هیجان دارند. آن‌ها برای تنظیم هیجان‌های خود بیشتر از راهبردهای ناسازگار و کمتر از راهبردهای سازگار استفاده می‌کنند (۱۰). سایر پژوهش‌ها نیز نشان دادند که دشواری در تنظیم هیجان با اختلال اضطراب اجتماعی کودکان و نوجوانان مرتبط است (۸، ۱۱، ۱۲). بررسی ادبیات پژوهش همچنین نشان می‌دهد که بین اجتناب تجربه‌ای و اختلال‌های اضطرابی مانند اضطراب اجتماعی، اضطراب فراگیر، وحشت‌زدگی، اضطراب جدایی، هراس خاص، وسواس اجبار، استرس پس از سانحه و هراس از مدرسه نوجوانان رابطه وجود دارد (۱۳). اجتناب تجربه‌ای به تمایل افراد برای اجتناب، کنترل یا فرار از تجارب خصوصی پریشان‌کننده مانند حس‌های بدنی، احساس‌ها، افکار و خاطره‌ها اشاره دارد (۱۴). سایر پژوهش‌ها نیز نشان داده‌اند که بین اجتناب تجربه‌ای و اضطراب اجتماعی نوجوانان رابطه وجود دارد (۱۵-۱۷).

اگرچه پژوهشی در مورد نقش میانجی دشواری در تنظیم هیجان و اجتناب تجربه‌ای در رابطه بین قربانی‌شدن توسط همسالان و اضطراب اجتماعی نوجوانان مشاهده نشد. باوجوداین پژوهشگران دریافتند که تنظیم هیجان میانجی رابطه بین قربانی‌شدن توسط همسالان و علائم اضطراب نوجوانان (۱۸) و قربانی‌شدن پرخاشگری سایبری و اضطراب دانشجویان (۱۹) است. گزارش شده است که فقدان آگاهی هیجانی میانجی رابطه بین قربانی‌شدن آنلاین با اضطراب اجتماعی و خوردن مختل شده دانشجویان می‌باشد (۲۰). در رابطه با نقش میانجی اجتناب تجربه‌ای بررسی ادبیات پژوهش نشان داد که اجتناب تجربه‌ای میانجی رابطه بین قربانی‌شدن جنسی و شدت علائم اختلال استرس پس از سانحه و افسردگی است (۲۱). اجتناب تجربه‌ای میانجی رابطه بین قربانی‌شدن جنسی دوره کودکی و پیامدهای منفی دوره بزرگسالی (علائم افسردگی و پریشانی روان‌شناختی) بوده است (۲۲). در یک پژوهش دیگر

در یافتند که اجتناب تجربه‌ای و همجوشی شناختی میانجی رابطه بین آسیب دوران کودکی و اضطراب اجتماعی هستند (۲۳).

اختلال اضطراب اجتماعی یک اختلال شایع، ناتوان کننده و پایدار است که پیامدهای نامطلوبی مانند عدم پیشرفت تحصیلی، ترک تحصیل، آسیب روانی و اختلال مصرف مواد نوجوانان را در پی دارد. همچنین ابتلا به این اختلال در نوجوانان فرآیندی پیچیده و ناشناخته دارد؛ از این رو بررسی مکانیسم‌های اساسی دخیل در ایجاد و تداوم این اختلال ضروری به نظر می‌رسد. از سوی دیگر، قربانی شدن توسط همسالان یک موضوع مهم در پژوهش‌های روان شناختی است زیرا یک تجربه چالش برانگیز با پیامدهای منفی شدید و پایدار در زندگی نوجوانان است. اگرچه رابطه بین قربانی شدن توسط همسالان و اضطراب اجتماعی به خوبی تأیید شده است، اما توجه کمتری به عوامل میانجی آن به خصوص دشواری در تنظیم هیجان و اجتناب تجربه‌ای شده است. در همین راستا هدف اصلی این پژوهش تعیین نقش میانجی دشواری در تنظیم هیجان و اجتناب تجربه‌ای در رابطه بین قربانی شدن توسط همسالان و اضطراب اجتماعی نوجوانان بود. نتایج پژوهش حاضر می‌تواند به کاربرد روش‌های درمانی نسل سوم از جمله درمان پذیرش و تعهد (۲۴) در کاهش دشواری در تنظیم هیجان و اجتناب تجربه‌ای افراد از جمله افراد مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی دارای سابقه آسیب‌های دوره زندگی از جمله قربانی شدن توسط همسالان کمک کند.

روش

این پژوهش جزو پژوهش‌های بنیادی، مقطعی و توصیفی است. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی دانش آموزان نوجوانان دوره اول متوسطه شهر مشهد بود. نمونه پژوهش شامل ۲۰۰ دانش آموز نوجوان دوره اول متوسطه مدارس دولتی پسرانه استاد معین ۱ (ناحیه ۶) و شهدای انقلاب اسلامی ۲ (تبادکان) و همچنین هنرستان دخترانه ریحانه (ناحیه ۶)، دبیرستان دخترانه دولتی مطهره (تبادکان) و هنرستان دخترانه ریحانه (تبادکان) بود که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. بر اساس منابع موجود حداقل حجم نمونه برای مدلیابی معادلات ساختاری در پژوهش‌هایی با ۱۰ تا ۱۵ نشانگر ۲۰۰ تا ۴۰۰

پیشنهاد شده است (۲۵). ملاک ورود شامل نوجوانان بودن، سن ۱۲ تا ۱۸ سال، تمایل به شرکت در پژوهش، رضایت آگاهانه کتبی برای شرکت در پژوهش و نداشتن بیماری‌های جسمی و روان شناختی مزمن بود. عدم پاسخ کامل به پرسشنامه‌ها جزو ملاک‌های خروج بود. پس از اخذ کد اخلاق از کمیته اخلاق در پژوهش‌های زیست پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور، اخذ معرفی‌نامه از دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور، مراجعه به اداره آموزش و پرورش شهرستان مشهد و ارائه توضیحاتی درباره هدف این پژوهش، پرسشنامه‌ها توسط حراست اداره مذکور بررسی و مجوزهای لازم صادر گردید. پس از انجام هماهنگی‌های لازم، مدارس پسرانه استاد معین، شهید اسلامی و مدارس دخترانه متوسطه اول ریحانه، مطهره و هنرستان دخترانه ریحانه انتخاب شدند. پس از مراجعه به مدارس فوق، به دانش‌آموزانی که تمایل به شرکت در پژوهش داشتند، فرم رضایت آگاهانه و ابزارهای پژوهش داده شد. در پایان ضمن تشکر و قدردانی از شرکت کنندگان، فرم‌ها و ابزارهای پژوهش جمع‌آوری شدند. برای بررسی شاخص‌های توصیفی از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۶ استفاده شد. همچنین داده‌های جمع‌آوری شده به روش تحلیل مسیر و با نرم‌افزار LISREL نسخه ۸/۸ تحلیل شد. سطح معنی‌داری برابر ۰/۰۵ بود. برای اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش از ابزارهای زیر استفاده شد:

مقیاس قربانی شدن توسط همسالان: این مقیاس توسط ماینارد و جوزف در سال ۲۰۰۰ ساخته شده است و ۱۶ گویه دارد. از شرکت کنندگان خواسته می‌شود هر گویه را با استفاده از یک مقیاس سه درجه‌ای از اصلاً (۰ نمره) تا بیش از یک‌بار (۲ نمره) درجه‌بندی کنند. دامنه نمره‌ها بین ۰ تا ۳۲ است. همچنین دارای چهار خرده مقیاس قربانی شدن فیزیکی، قربانی شدن کلامی، قربانی شدن اجتماعی و حمله برای تملک هست. اعتبار خرده مقیاس‌های فوق به روش همسانی درونی (آلفای کرونباخ) به ترتیب برابر ۰/۸۵، ۰/۷۵، ۰/۷۷ و ۰/۷۳ بوده است. همچنین از روایی همگرایی مناسبی برخوردار است (۲۶). اعتبار نسخه فارسی آن به روش همسانی درونی (آلفای کرونباخ) برای کل ابزار و خرده مقیاس‌های قربانی شدن فیزیکی، قربانی شدن کلامی، قربانی شدن اجتماعی و حمله برای تملک به ترتیب برابر

۰/۸۷، ۰/۷۱، ۰/۷۳، ۰/۷۲ و ۰/۷۲ گزارش شده است. این مقیاس دارای روایی همگرا، واگرا و روایی سازه مناسبی است (۲۷). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای نمره کل و خرده مقیاس‌های فوق برابر ۰/۸۲، ۰/۸۱، ۰/۷۸، ۰/۷۱ و ۰/۷۲ بود.

پرسشنامه پذیرش و عمل: این پرسشنامه توسط بوند و همکاران در سال ۲۰۱۱ ساخته شده است و ۷ گویه دارد. از شرکت‌کنندگان خواسته می‌شود هر گویه را با استفاده از یک مقیاس ۷ درجه‌ای از به هیچ وجه در مورد من صدق نمی‌کند (۱ نمره) تا همیشه در مورد من صدق می‌کند (۷ نمره) درجه‌بندی کنند. دامنه نمره‌ها بین ۷ تا ۴۹ است. آن‌ها اعتبار آزمون را به روش همسانی درونی (آلفا کرونباخ) ۰/۷۸ تا ۰/۸۸ و بازآزمایی در فاصله ۳ و ۱۲ ماه به ترتیب ۰/۸۱ و ۰/۷۹ گزارش کردند (۲۸). اعتبار نسخه فارسی این آزمون به روش همسانی درونی برابر ۰/۸۵ بوده است. ضریب آلفای نیمه اول، دوم و همبستگی بین دونیمه برابر ۰/۸۲، ۰/۷۱ و ۰/۶۰ گزارش شده است. نتایج تحلیل عاملی تأییدی نیز بیانگر روایی سازه این پرسشنامه بوده است (۲۹). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۲ بود.

پرسشنامه دشواری در تنظیم هیجان: این پرسشنامه توسط گراتر و رومر در سال ۲۰۰۴ ساخته شده و دارای ۳۶ گویه است. از شرکت‌کنندگان خواسته می‌شود هر گویه را با استفاده از یک مقیاس پنج‌درجه‌ای از کاملاً مخالف (۱ نمره) تا کاملاً موافق (۵ نمره) درجه‌بندی کنند. دامنه نمره‌ها بین ۳۶ تا ۱۸۰ است. این پرسشنامه دارای شش خرده مقیاس عدم پذیرش پاسخ‌های هیجانی، دشواری در انجام رفتارهای هدفمند، دشواری در کنترل تکانه، فقدان آگاهی هیجانی، محدودیت در دستیابی به راهبردهای تنظیم هیجان و فقدان شفافیت هیجانی است. آن‌ها اعتبار این پرسشنامه را به روش همسانی درونی ۰/۹۳ و برای هر خرده مقیاس به ترتیب ۰/۸۵، ۰/۸۹، ۰/۸۶، ۰/۸۰، ۰/۸۸ و ۰/۸۴ گزارش کردند. اعتبار آزمون بازآزمون نمره کل و خرده مقیاس‌ها را به ترتیب برابر ۰/۸۸، ۰/۸۹ و ۰/۵۷ گزارش کردند. همچنین نشان دادند که از روایی پیش‌بین مناسبی برخوردار است (۹). اعتبار نسخه فارسی آن به روش همسانی درونی (آلفای کرونباخ) ۰/۸۹ بوده است (۳۰). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ نمره کل و خرده

مقیاس‌های فوق برابر ۰/۸۸، ۰/۷۴، ۰/۷۷، ۰/۷۹، ۰/۷۵، ۰/۷۷ و ۰/۶۰ بود.

پرسشنامه اضطراب اجتماعی: این سیاهه توسط کانور و همکاران ۲۰۰۰ ساخته شده است و ۱۷ گویه دارد. از شرکت‌کنندگان خواسته می‌شود هر گویه را با استفاده از یک مقیاس پنج‌درجه‌ای از اصلاً (۱ نمره) تا خیلی زیاد (۵ نمره) درجه‌بندی کنند. دامنه نمره‌ها بین ۱۷ تا ۷۵ است. این پرسشنامه دارای سه خرده مقیاس ترس، اجتناب و ناراحتی فیزیولوژیک است. آن‌ها اعتبار این آزمون را به روش بازآزمایی در گروه‌های با تشخیص اختلال اضطراب اجتماعی ۰/۷۸ تا ۰/۸۹ گزارش کردند. همسانی درونی (ضریب آلفای کرونباخ) را در گروهی از افراد بهنجار برای کل مقیاس و همچنین خرده مقیاس‌های ترس، اجتناب و ناراحتی فیزیولوژیک به ترتیب ۰/۹۴، ۰/۸۹، ۰/۹۱ و ۰/۸۰ گزارش کرده‌اند. روایی همگرای این پرسشنامه با مقیاس فوبیای اجتماعی فرم کوتاه دیویدسون و همکاران در افراد مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی ۰/۵۷ تا ۰/۸۰ بوده است (۳۱). اعتبار نسخه فارسی آن به روش همسانی درونی (آلفای کرونباخ) و آزمون بازآزمون ۰/۹۷ و ۰/۸۲ بوده است. روایی همگرا ($r = 0.83$)، واگرا ($r = 0.70$) و روایی سازه ($r = 0.91$) شاخص برازش تطبیقی، 0.93 = شاخص نیکویی برازش، 0.68 = قریب ریشه میانگین مجزورات) خوبی برخوردار بوده است (۳۲). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۲ بود.

یافته‌ها

میانگین و انحراف استاندارد سن نوجوانان ۱۴/۳۱ سال و ۱/۱۵ بود. جنسیت ۱۰۰ نفر از شرکت‌کنندگان دختر (۵۰ درصد) بود. در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی و ضریب همبستگی پیرسون گزارش شده است. برای انجام تحلیل مسیر رعایت پیش‌فرض‌هایی مانند فاصله‌ای بودن متغیرها، نرمال بودن داده‌ها، همبستگی بین متغیرها و عدم هم‌خطی متغیرها ضروری است. متغیرهای پژوهش فاصله‌ای هستند. با توجه به اینکه آمارشناسان ± 1 را به عنوان انحراف از نرمال بودن گزارش کرده‌اند (۲۵)، نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد که متغیرهای پژوهش نرمال هستند. همچنین نتایج این پژوهش نشان داد که بین قربانی شدن توسط همسالان، اجتناب تجربه‌ای، دشواری در تنظیم هیجان و اضطراب

بر اساس نتایج جدول ۲ شاخص‌های خی‌دو، برازش تطبیقی، برازش هنجاری، برازش نرم نشده، برازش افزایشی، برازش نسبی، نیکویی برازش و قریب ریشه میانگین مجذورات برای مدل برازش شده به ترتیب برابر $(P=0/21)$ $0/160$ ، $0/99$ ، $0/98$ ، $0/95$ ، 1 و $0/055$ است. شاخص‌های برازش بزرگ‌تر از $0/90$ و قریب ریشه میانگین

اجتماعی رابطه وجود دارد ($P<0/05$)؛ از این رو پیش فرض همبستگی بین متغیرهای پژوهش رعایت شده است. همچنین ضرایب همبستگی بین متغیرها نشان می‌دهد که پیش فرض عدم هم خطی متغیرها رعایت شده است.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴
۱ قربانی شدن توسط همسالان	-			
۲ اجتناب تجربه‌ای	$0/31^{**}$	-		
۳ دشواری در تنظیم هیجان	$0/35^{**}$	$0/68^{**}$	-	
۴ اضطراب اجتماعی	$0/24^{**}$	$0/40^{**}$	$0/42^{**}$	-
میانگین	$12/33$	$19/74$	$76/19$	$16/65$
انحراف معیار	$7/92$	$9/22$	$18/87$	$8/54$
کشیدگی	$0/32$	$0/86$	$0/25$	$0/45$
چولگی	$0/82$	$0/23$	$0/03$	$-0/25$

نکته: $p<0/05$ ، $p<0/01$ **

مجذورات کم‌تر از $0/08$ نشان‌دهنده برازش مطلوب این مدل است (۲۵). ضرایب استاندارد مربوط به اثرات مستقیم و غیرمستقیم در جدول ۳ و شکل ۱ ارائه شده است. نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که اثر مستقیم قربانی شدن توسط

برای بررسی نقش میانجی دشواری در تنظیم هیجان و اجتناب تجربه‌ای در رابطه بین قربانی شدن توسط همسالان و اضطراب اجتماعی نوجوانان از روش تحلیل مسیر استفاده شد. در جدول ۲ شاخص‌های برازش مدل گزارش شده است.

جدول ۲. شاخص‌های برازش مدل پژوهش

شاخص	RSMEA	CFI	NFI	NNFI	IFI	RFI	GFI
ملاک برازش	$0/08 \leq$	$0/90 \leq$	$0/90 \leq$	$0/90 \leq$	$0/90 \leq$	$0/90 \leq$	$0/90 \leq$
آماره پژوهش حاضر	$0/055$	1	$0/99$	$0/98$	1	$0/95$	1

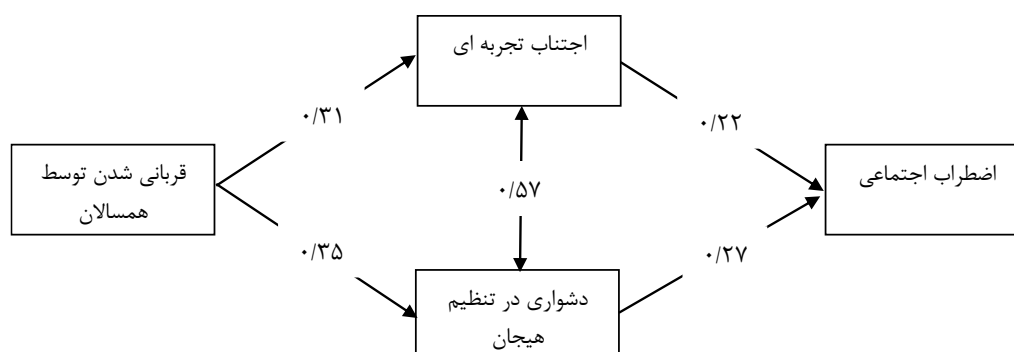
نکته: ستاره (*) به معنای آماره به دست آمده در تحلیل است.

جدول ۳. ضرایب استاندارد اثرات مستقیم و غیرمستقیم مدل پژوهش

اثر	β	T	P
قربانی شدن توسط همسالان بر اجتناب تجربه‌ای	$0/31$	$4/65$	$<0/01$
قربانی شدن توسط همسالان بر دشواری در تنظیم هیجان	$0/35$	$5/25$	$<0/01$
دشواری در تنظیم هیجان بر اضطراب اجتماعی	$0/27$	$3/05$	$<0/01$
اجتناب تجربه‌ای بر اضطراب اجتماعی	$0/22$	$2/52$	$<0/05$
قربانی شدن توسط همسالان بر اضطراب اجتماعی به واسطه اجتناب تجربه‌ای و دشواری در تنظیم هیجان	$0/16$	$4/31$	$<0/01$

شکل ۱. مدل نهایی مربوط به نقش میانجی دشواری در تنظیم هیجان و اجتناب تجربه‌ای در رابطه بین قربانی شدن توسط همسالان و اضطراب اجتماعی

در تجربه قربانی شدن توسط همسالان و قربانی شدن سایبری بوده است. قربانی شدن توسط همسالان و قربانی شدن سایبری نیز با اضطراب اجتماعی مرتبط بوده‌اند (۸). سایر پژوهش‌ها نیز نشان دادند که بین قربانی شدن توسط همسالان و اضطراب اجتماعی یا هراس اجتماعی نوجوانان رابطه وجود دارد (۵، ۱۵). سرانجام نتایج دو مطالعه مروری نشان‌دهنده رابطه بین قربانی شدن توسط همسالان و اضطراب اجتماعی بوده است (۴).

در تبیین نتایج فوق می‌توان گفت روابط با همسالان نقش مهمی در انزوا و اضطراب اجتماعی نوجوانان بازی می‌کند. طی این دوره قربانی شدن یا پذیرش توسط همسالان رابطه نزدیکی با سازگاری و کارکرد اجتماعی آن‌ها دارد. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که قربانیان ممکن است از همسالان خود برای مقابله و یا تلاش برای کاهش قربانی شدن و همچنین ارزیابی‌های منفی تشدیدکننده اضطراب اجتماعی، کناره‌گیری کنند (۶). در بیشتر سیستم‌های آموزشی دانش آموزان باید مقاطع مختلف تحصیلی را طی کنند و از مدرسه‌ای به مدرسه‌ای دیگر بروند. این تغییر نه تنها زندگی آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد بلکه بر مهارت‌های آن‌ها برای دشواری‌های مرتبط با آن اثر دارد و احتمال ابتلا به اضطراب اجتماعی و سایر پیامدهای مرتبط با مدیریت گروه همسالان از جمله انزوای اجتماعی و قربانی شدن توسط همسالان را افزایش می‌دهد (۸). بر اساس نظریه‌های روان‌شناختی اختلال اضطراب اجتماعی می‌تواند ناشی از موقعیت‌های بین فردی تحقیرآمیز باشد. همچنین می‌تواند به عنوان یک اختلال بین فردی در نتیجه تجارب آسیب‌زای اولیه و در تعامل با دیگران

همسالان بر دشواری در تنظیم هیجان ($P < 0.01$) و اجتناب تجربه‌ای ($P < 0.01$) معنادار است. اثر مستقیم دشواری در تنظیم هیجان بر اضطراب اجتماعی ($P < 0.01$) و همچنین اثر مستقیم اجتناب تجربه‌ای بر اضطراب اجتماعی ($P < 0.05$) معنادار است. اثر غیرمستقیم قربانی شدن توسط همسالان بر اضطراب اجتماعی از طریق دشواری در تنظیم هیجان و اجتناب تجربه‌ای ($P < 0.01$) معنادار است. به عبارت دیگر، دشواری در تنظیم هیجان و اجتناب تجربه‌ای میانجی رابطه بین قربانی شدن توسط همسالان و اضطراب اجتماعی هستند.

بحث

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی نقش میانجی دشواری در تنظیم هیجان و اجتناب تجربه‌ای در رابطه بین قربانی شدن توسط همسالان و اضطراب اجتماعی نوجوانان بود. ابتدا، نتایج این پژوهش همسو با پژوهش‌های قبلی نشان داد که بین قربانی شدن توسط همسالان و اضطراب اجتماعی رابطه وجود دارد. برای مثال طبق پنجمین راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی تجارب اجتماعی به‌ویژه قربانی شدن توسط همسالان با ابتلای افراد به این اختلال مرتبط است (۱). نشان داده شده است که بین قربانی شدن توسط همسالان، تهدید اجتماعی و کنترل بیش‌ازحد والدین کودکان رابطه وجود دارد (۷). نتایج یک مطالعه با سه نوبت اندازه‌گیری نشان داد که قربانی شدن توسط همسالان، انزوای اجتماعی و پذیرش توسط همسالان با اضطراب اجتماعی نوجوانان مرتبط هستند (۶). مقایسه سه گروه از دانش آموزان دبیرستانی دارای سطوح پایین، متوسط و بالای اضطراب اجتماعی نشان‌دهنده تفاوت آن‌ها

ایجاد شود. قربانی شدن مکرر توسط همسالان می‌تواند باعث پریشانی قابل توجه، گوش‌به‌زنگی، اجتناب اجتماعی، انزوا و تنهایی شود که نشانه‌های معمول تابلوی بالینی اختلال اضطراب اجتماعی است (۴). همچنین بیان شده است که رویدادهای مزمن و آسیب‌زا مانند قربانی شدن توسط همسالان طی دوره‌های حساس رشد می‌تواند خطر ابتلا به اختلال اضطراب اجتماعی را از طریق تغییرات در آمیگدال یا افزایش واکنش‌پذیری کورتیزول به استرس افزایش دهد (۳).

دوم، نتایج این پژوهش همسو با پژوهش‌های پیشین نشان داد که بین تنظیم هیجان و اختلال اضطراب اجتماعی رابطه وجود دارد. نتایج یک مطالعه نشان داد که نوجوانان مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی برای تنظیم هیجان‌های خود بیشتر از راهبردهای ناسازگار و کمتر از راهبردهای سازگار استفاده می‌کنند. همچنین رابطه مثبتی بین راهبردهای ناسازگار تنظیم هیجان و اضطراب اجتماعی وجود دارد (۱۰). با مقایسه سه گروه از دانش‌آموزان دبیرستانی دارای سطوح پایین، متوسط و بالای اضطراب اجتماعی مشاهده شده است که افراد دارای سطوح بالاتر اضطراب اجتماعی مشکلات بیشتری در تنظیم هیجان (استفاده کمتر از راهبرد ارزیابی مجدد و استفاده بیشتر از سرکوبی) دارند. بعلاوه بین این دو راهبرد و اضطراب اجتماعی رابطه وجود دارد (۸). در یک پژوهش دیگر دریافتند که ناتوانی دانش‌آموزان نوجوان در تنظیم هیجان با علائم اختلال اضطراب اجتماعی مرتبط است (۱۲).

در تبیین نتایج فوق می‌توان گفت توانایی تنظیم هیجان افراد از کودکی تا بزرگسالی رشد می‌کند و به‌عنوان یک متغیر میانجی در رابطه بین عوامل خطر ساز (مثل قربانی شدن توسط همسالان) و ابتلا به آسیب‌های روانی عمل می‌کند (۱۰). درحالی‌که روابط درست با همسالان نقش مهمی در رشد هیجانی نوجوانان بازی می‌کند، روابط مشکل‌زا با آن‌ها نقش مهمی در کارکرد هیجانی ناسازگار و اختلال‌هایی مثل اضطراب اجتماعی بازی می‌کند (۵). بررسی ادبیات پژوهش نشان می‌دهد که افراد قربانی توسط همسالان از راهبردهای مقابله‌ای ناسازگار تنظیم هیجان استفاده می‌کنند. قربانی شدن یک چالش هیجانی قابل توجه برای قربانی در قالب هیجان‌های شدید، ناراحت‌کننده و

اغلب منفی ایجاد می‌کند. تلاش برای مدیریت هیجان‌های منفی ناشی از تجربه قربانی شدن می‌تواند منابع لازم برای کنترل خویشتن را در سایر حوزه‌های زندگی کاهش دهد و توانایی افراد برای مدیریت آثار منفی را کاهش دهد (۲۰). براساس مدل مبتنی بر پذیرش تنظیم هیجان (۹) قربانیان مشکلاتی را در آگاهی، فهم و پذیرش هیجان‌ها، کنترل رفتارهای تکانشی، رفتار مطابق با اهداف موردنظر به هنگام تجربه هیجان‌های منفی و استفاده انعطاف‌پذیر از راهبردهای تنظیم هیجان برای مواجهه با رویداد آسیب‌زای زندگی خود تجربه می‌کنند که این خود نقش مهمی در شکل‌گیری آسیب‌های روانی مانند اختلال اضطراب اجتماعی دارد.

سوم، نتایج پژوهش همسو با پژوهش‌های قبلی (۱۳، ۱۶، ۱۷) نشان داد که بین اجتناب تجربه‌ای و اضطراب اجتماعی رابطه وجود دارد. برای مثال نتایج پژوهش‌ها حاکی از آن است که بین اجتناب تجربه‌ای و اضطراب اجتماعی نوجوانان رابطه وجود دارد (۱۳، ۱۶، ۱۷). در تبیین نتایج فوق می‌توان گفت که استفاده از اجتناب تجربه‌ای به شکل عادی، سفت‌وسخت و یا خودکار در بین قربانیان همسالان یک راهبرد ناکارآمد است که می‌تواند منجر به اضطراب اجتماعی شود. اگرچه به نظر می‌رسد تلاش برای پنهان کردن یا مهار افکار، خاطره‌های، حس‌های بدنی و احساس‌های ناخوشایند مؤثرترین راه برای کنترل تجارب درونی در کوتاه‌مدت است، اما به‌کارگیری آن به‌صورت سفت‌وسخت و انعطاف‌ناپذیر، فراوانی و پریشانی تجارب مشابه را افزایش می‌دهد. قربانیان ممکن است درماندگی، غمگینی و ناامیدی را تجربه کنند. در معرض خطر افسردگی و خودکشی باشند. از نبود یک راهبرد مؤثر برای مقابله با قلدری رنج ببرند و عزت نفسشان کاهش یابد (۴). در این شرایط قربانیان تمایل به اجتناب یا فرار از تجارب درونی خود دارند. استفاده از این راهبرد در نهایت سبب افزایش پریشانی، اختلال در کارکردهای اجتماعی و افزایش اضطراب می‌شوند. تعاملات تهدیدآمیز و خطرناک بین قلدر و قربانی خودارزیابی‌های منفی را تقویت و منجر به اجتناب از تعاملات اجتماعی می‌شود. نوجوانان قربانی ممکن است بازخورد منفی از همسالان پرخاشگر را درونی کنند و در نتیجه اضطراب اجتماعی آن‌ها افزایش یابد (۱۵).

چهارم، نتایج نشان داد که دشواری در تنظیم هیجان و اجتناب تجربه‌ای میانجی رابطه بین قربانی شدن توسط همسالان و اضطراب اجتماعی نوجوانان هستند. اگرچه پژوهشی همسو با نتایج فوق مشاهده نشد اما پژوهشگران دریافتند که تنظیم هیجان میانجی رابطه بین قربانی شدن توسط همسالان و علائم اضطراب نوجوانان (۱۸) و قربانی شدن پرخاشگری سایبری و اضطراب دانشجویان (۱۹) است. نتایج یک پژوهش دیگر نشان داد که فقدان آگاهی هیجانی میانجی رابطه بین قربانی شدن آنلاین توسط همسالان و اضطراب اجتماعی دانشجویان می‌باشد (۲۰). در رابطه با نقش میانجی اجتناب تجربه‌ای نتایج یک پژوهش نشان داد که اجتناب تجربه‌ای میانجی رابطه بین قربانی شدن جنسی و شدت علائم اختلال استرس پس از سانحه و افسردگی دانشجویان است (۲۱). اجتناب تجربه‌ای همچنین میانجی رابطه بین قربانی شدن جنسی دوره کودکی و پیامدهای منفی دوره بزرگسالی (علائم افسردگی و پریشانی روان‌شناختی) بوده است (۲۲). در یک پژوهش دیگر دریافتند که اجتناب تجربه‌ای و همجوشی شناختی میانجی رابطه بین آسیب دوران کودکی و اضطراب اجتماعی دانشجویان هستند (۲۳).

در تبیین نتایج فوق و براساس مدل مبتنی بر پذیرش تنظیم هیجان (۹) می‌توان گفت افراد قربانی شده به واسطه مشکل در آگاهی، فهم و پذیرش هیجان‌ها، کنترل رفتارهای تکانشی، رفتار مطابق با اهداف موردنظر به هنگام تجربه هیجان‌های منفی و استفاده انعطاف‌پذیر از راهبردهای تنظیم هیجان در مواجهه با تجربه هیجانی خود در معرض خطر بیشتری برای ابتلا به اختلال اضطراب اجتماعی قرار دارند. در همین راستا پژوهشگران معتقدند که قربانی شدن توسط همسالان به عنوان یک عامل استرس‌زای اجتماعی مهم می‌تواند منجر به مشکلاتی در ابعاد مختلف تنظیم هیجان شود و این تنظیم نادرست هیجان‌ها می‌تواند رابطه قربانی شدن توسط همسالان و علائم اضطراب را تبیین کند (۱۸). به نظر می‌رسد کودکان قربانی علائم یا مشکلات درونی شده‌ای را تجربه می‌کنند که ریشه در هیجان‌های منفی دارد و این هیجان‌ها به عنوان راهبردهای مقابله‌ای ناسازگاری استفاده می‌شوند که با اضطراب اجتماعی مرتبط هستند. برخی پژوهشگران معتقدند که قربانی شدن توسط

همسالان یک چالش هیجانی شدید برای قربانی در قالب هیجان‌های شدید، ناراحت‌کننده و منفی است. تلاش موردنیاز برای مدیریت هیجان‌های منفی می‌تواند منابع لازم برای کنترل خویشتن را در سایر حوزه‌های زندگی کاهش دهد و توانایی افراد برای مدیریت آثار منفی را کاهش دهد. اگر قربانی از هیجان‌های خود ناآگاه باشد نمی‌تواند شرایط را ارزیابی کند و واکنش‌های هیجانی و رفتاری بعدی را تنظیم کند. این مسئله خطر قربانی شدن بیشتر و پاسخ‌های ناسازگار به قربانی شدن ادراک شده را افزایش می‌دهد. این افراد مستعد واکنش‌پذیری هیجانی شدیدتر به رویدادهای درونی و بیرونی هستند که می‌تواند به صورت خجالتی بودن، عبوس بودن، بیش فعالی و تعاملات اجتماعی نامناسب ظاهر شود و آن‌ها را در معرض خطر قربانی شدن بیشتر و اضطراب اجتماعی قرار دهد (۲۰).

برخی پژوهشگران معتقدند که قربانی شدن نوجوانان را مستعد مشکلاتی در فهم هیجان‌ها، اجتناب یا قطع ارتباط هیجانی و استفاده از راهبردهای تنظیم هیجان ناسازگار می‌کند و درعین حال استرس و پریشانی را افزایش می‌دهد و درنهایت سبب کاهش بهزیستی روان‌شناختی آن‌ها می‌شود. عدم تمایل به تجربه هیجان‌ها و تلاش‌های مداوم برای سرکوب آن‌ها سبب تجمع هیجان‌های حل‌نشده‌ای می‌شود که درنهایت منجر به کاهش منابع شناختی و محدود کردن رشد شخصی می‌شود. بعلاوه اجتناب هیجانی منجر به اجتناب تجربه‌ای می‌شود. در این شرایط اگرچه قربانیان از اجتناب تجربه‌ای برای پنهان کردن یا مهار افکار، حس‌های بدنی و احساس‌های ناخوشایند خود به عنوان مؤثرترین راه برای کنترل هیجان‌ها در کوتاه‌مدت استفاده می‌کنند، اما به کارگیری آن به صورت سفت و سخت و انعطاف‌ناپذیر فراوانی و شدت علائم را افزایش می‌دهد. بررسی ادبیات پژوهش نیز نشان می‌دهد که استفاده عادی از اجتناب تجربه‌ای توسط افراد قربانی منجر به اضطراب اجتماعی می‌شود، زیرا قربانیان ممکن است احساس درماندگی، غمگینی و ناامیدی کنند. در معرض خطر افسردگی و خودکشی باشند و از فقدان یک راهبرد مؤثر برای مقابله با پدیده قلدری رنج ببرند و عزت‌نفسشان کاهش یافته باشد (۴). اگرچه اجتناب از تجارب درونی ناخوشایند سبب کاهش فوری پریشانی می‌شود اما در

طولانی مدت سبب افزایش اضطراب می‌شود. همچنین سبب اختلال در کارکرد اجتماعی می‌شود. تعاملات تهدیدآمیز و خطرناک بین قلدر و قربانی نیز خودارزیابی‌های منفی را تقویت می‌کند و منجر به اجتناب از تعاملات اجتماعی می‌شود (۱۵). در مجموع اجتناب تجربه‌ای به گونه‌ای متناقض سبب افزایش شدت علائم و همچنین تداوم این اختلال می‌شود.

نتیجه‌گیری

در مجموع، قربانی شدن توسط همسالان می‌تواند منجر به ایجاد مشکلات و یا دشواری در تنظیم هیجان (دشواری در پذیرش پاسخ‌های هیجانی، انجام رفتارهای هدفمند، کنترل تکانه، محدودیت در دستیابی به راهبردهای تنظیم هیجان و فقدان شفافیت هیجانی) و همچنین اجتناب از حس‌های بدنی، احساس‌ها، افکار و خاطره‌های درونی فرد شود که در نهایت می‌تواند سبب ابتلا یا افزایش خطر ابتلا به اختلال اضطراب اجتماعی شوند. نتایج این پژوهش می‌تواند برای مشاوران مدارس و هسته‌های مشاوره آموزش و پرورش و همچنین اولیای مدارس جهت شناسایی، پیشگیری و درمان اضطراب اجتماعی در کودکان و نوجوانانی که توسط همسالان خود قربانی شده‌اند، مفید باشد. پیامدهای روان‌شناختی و اجتماعی قربانی شدن توسط همسالان بر رشد کودکان و نوجوانان نیازمند راهبردهای پیشگیری است. هدف قرار دادن اجتناب تجربه‌ای از طریق درمان‌هایی مانند درمان پذیرش و تعهد (۲۴) می‌تواند احتمال ابتلا به اختلال اضطراب اجتماعی و علائم آن را کاهش دهد. همچنین مداخلاتی که شناسایی هیجان، تمیز هیجان‌ها، تنظیم هیجان و پذیرش هیجان را هدف قرار می‌دهند می‌توانند در درمان این اختلال مؤثر باشند و همچنین به کاهش اجتناب تجربه‌ای کمک کنند. توجه به قربانی شدن توسط همسالان در مدارس، گسترش و یا آموزش راهبردهای مقابله‌ای مثبت و سازگار مانند آموزش تنظیم هیجان قبل و بعد از روابط منفی با همسالان مثل قربانی شدن به منظور محافظت از آن‌ها در برابر مشکلات بعدی مرتبط با سازگاری روانی اجتماعی مهم است. این راهبردها می‌تواند از طریق درمان شناختی رفتاری، درمان فراتشخیصی، ذهن آگاهی مبتنی بر کاهش استرس و متمرکز بر هیجان آموزش داده شود. رفتاردرمانی دیالکتیکی

نیز می‌تواند برای کاهش دشواری در تنظیم هیجان استفاده شود (۱۹). اعتقاد بر این است که کارکنان مدرسه، به ویژه معلمان، نقش اساسی در پیشگیری و مداخله درباره قربانی شدن توسط همسالان دارند. برنامه ضدقربانی شدن در مدارس نیازمند افزایش مهارت‌های اجتماعی در کلاس‌های درس و همچنین حمایت از رفتارها و خودکارآمدی در بین دانش‌آموزان است (۴). علاوه بر این نیاز است برنامه‌های آموزشی و مداخله‌ای ایجاد شود تا در آن معلمان با ماهیت و پیامدهای قربانی شدن توسط همسالان و همچنین راهبردهای پیشگیری آشنا شوند (۱۵).

پژوهش حاضر دارای محدودیت‌هایی بود. ابتدا، این پژوهش مقطعی و توصیفی بود. در چنین پژوهش‌هایی امکان تبیین علت و معلولی وجود ندارد. پژوهش‌های طولی می‌توانند اطلاعات دقیق‌تری در این زمینه فراهم سازند. دوم، داده‌های پژوهش به خصوص در مورد قربانی شدن توسط همسالان با استفاده از مقیاس‌های خودگزارشی و به روش آنلاین جمع‌آوری شده است. در این گونه موارد ممکن است افراد برای تایید اجتماعی اقدام به کم گزارش کنند. استفاده از سایر روش‌ها مانند مصاحبه و مشاهده می‌تواند منجر به اطلاعات دقیق‌تری شود.

تشکر و قدردانی

از کلیه شرکت‌کنندگان در این پژوهش، تقدیر و تشکر می‌گردد.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌نمایند در این مقاله تضاد منافی وجود ندارد.

حمایت مالی

این پژوهش بدون حمایت مالی هیچ نهاد خاصی انجام شده است.

ملاحظات اخلاقی و کد اخلاق

کسب رضایت آگاهانه، رعایت اصل رازداری، عدم اجبار برای شرکت در پژوهش و پرهیز از هرگونه آسیب یا عوارض جسمی و روانی به آن‌ها جزو ملاحظات اخلاقی این پژوهش بود. همچنین این پژوهش دارای کد اخلاق به شماره IR.IAU.NEYSHABUR.REC.1402.006 از کمیته

اخلاق در پژوهش‌های زیست پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی
واحد نیشابور می‌باشد.

مشارکت نویسندگان

نویسنده اول این مقاله در ارائه ایده پژوهشی، جمع‌آوری
داده و نوشتن نسخه اولیه مقاله نقش داشته است. نویسنده
دوم به‌عنوان استاد راهنما در تحلیل داده‌ها، بازبینی نسخه
اولیه و تأیید نسخه نهایی نقش داشته است.

References:

- 1 -American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition, Text Revision (DSM-5-TR): American Psychiatric Association Publishing; 2022.
- 2 -Mohammadi MR, Salehi M, Khaleghi A, Hooshyari Z, Mostafavi SA, Ahmadi N, et al. Social anxiety disorder among children and adolescents: A nationwide survey of prevalence, socio-demographic characteristics, risk factors and co-morbidities. *J Affect disord*. 2020;263:450-7. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2019.12.015>
- 3 -Norton AR, Abbott MJ. The role of environmental factors in the aetiology of social anxiety disorder: A review of the theoretical and empirical literature. *Behav Change*. 2017;34(2):76-97. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1017/bec.2017.7>
- 4 -Pontillo M, Tata MC, Averna R, Demaria F, Gargiullo P, Guerrera S, et al. Peer victimization and onset of social anxiety disorder in children and adolescents. *Brain Sci*. 2019;9(6):132. <https://doi.org/10.3390/brainsci9060132>
- 5 -Siegel RS, La Greca AM, Harrison HM. Peer victimization and social anxiety in adolescents: Prospective and reciprocal relationships. *J Youth Adolesc*. 2009;38:1096-109. <https://doi.org/10.1007/s10964-009-9392-1>
- 6 -Barzeva SA, Richards JS, Meeus WH, Oldehinkel AJ. The social withdrawal and social anxiety feedback loop and the role of peer victimization and acceptance in the pathways. *Dev Psychopathol*. 2020;32(4):1402-17. <https://doi.org/10.1017/s0954579419001354>
- 7 -Fox JK, Ryan JL, Martin Burch J, Halpern LF. The role of parental overcontrol in the relationship between peer victimization, social threat cognitions, and social anxiety in school-age children. *School Ment Health*. 2022;1-12. <https://doi.org/10.1007/s12310-021-09466-2>
- 8 -Gómez-Ortiz O, Roldán R, Ortega-Ruiz R, García-López L-J. Social anxiety and psychosocial adjustment in adolescents: Relation with peer victimization, self-esteem and emotion regulation. *Child Ind Res*. 2018;11:1719-36. <https://doi.org/10.1007/s12187-017-9506-3>
- 9 -Gratz KL, Roemer L. Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: Development, factor structure, and initial validation of the difficulties in emotion regulation scale. *J Psychopathol Behav Assess*. 2004;26:41-54. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1023/B:JOBA.0000007455.08539.94>
- 10 -Sackl-Pammer P, Jahn R, Özlü-Erkilic Z, Pollak E, Ohmann S, Schwarzenberg J, et al. Social anxiety disorder and emotion regulation problems in adolescents. *Child Adolesc Psychiatry Ment Health*. 2019;13:1-12. <https://doi.org/10.1186/s13034-019-0297-9>
- 11 -Ernst J, Ollmann TM, König E, Pieper L, Voss C, Hoyer J, et al. Social anxiety in adolescents and young adults from the general population: an epidemiological characterization of fear and avoidance in different social situations. *Curr Psychol*. 2023;42(32):28130-45. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/s12144-022-03755-y>
- 12 -Deh Bozorgi Y, Davoodi A. Mediator role of difficulty in emotion regulation in relation between attachment to parents and social anxiety disorder symptoms in adolescent females. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*. 2020;7(1):43-56. (Persian). <http://dx.doi.org/10.52547/shenakht.7.1.43>
- 13 -Papachristou H, Theodorou M, Neophytou K, G. P. Community sample evidence on the relations among behavioural inhibition system, anxiety sensitivity, experiential avoidance, and social anxiety in adolescents. *J Contextual Behav Sci*. 2018;8:36-43. <https://doi.org/10.1016/j.jcbs.2018.03.001>
- 14 -Hayes SC, Wilson KG, Gifford EV, Follette VM, Strosahl K. Experiential avoidance and behavioral disorders: A functional dimensional approach to diagnosis and treatment. *J Consult Clin Psychol*. 1996;64(6):1152. <https://doi.org/10.1037//0022-006x.64.6.1152>
- 15 -Storch EA, Masia-Warner C, Crisp H, Klein RG. Peer victimization and social anxiety in adolescence: A prospective study. *Aggress Behav*. 2005;31(5):437-52. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1002/ab.20093>
- 16 -Cheng Q, Shi C, Yan C, Ren Z, Chan SH-W, Xiong S, et al. Sequential multiple mediation of cognitive fusion and experiential avoidance in the relationship between rumination and social anxiety among Chinese adolescents. *Anxiety Stress Coping*. 2022;35(3):354-64. <https://doi.org/10.1080/10615806.2021.1955864>
- 17 -Reshadat S, Morovati F, Zakiei A, Rajabi Gilan N. Predicting social anxiety based on mindfulness, experiential avoidance, and metacognitive beliefs in adolescents. *J Maz Univ Med Sci*. 2019;29(176):92-104. (Persian) <http://jmums.mazums.ac.ir/article-1-13162-en.html>

- 18 -Adrian M, Jenness JL, Kuehn KS, Smith MR, McLaughlin KA. Emotion regulation processes linking peer victimization to anxiety and depression symptoms in adolescence. *Develop Psychopathol*. 2019;31(3):999-1009. <https://doi.org/10.1017/s0954579419000543>
- 19 -McComas M, Gil-Rivas V. Cyberaggression victimization on anxiety and depression in college students: the role of emotion regulation, social media, social support, and biological sex. *J Am Coll Health*. 2024;72(8):2963-70 .
- 20 -Mukherjee K, Hussain D. The role of peer victimization and emotion dysregulation in social anxiety and disordered eating comorbidity in young adults. *Curr Psychol*. 2020;1-15 .
- 21 -Merwin RM, Zachary Rosenthal M, Coffey KA. Experiential avoidance mediates the relationship between sexual victimization and psychological symptoms: Replicating findings with an ethnically diverse sample. *Cogn Ther Res*. 2009;33:537-42 .
- 22 -olusny MA, Rosenthal MZ, Aban I, Follette VM. Experimental avoidance as a mediator of the effects of adolescent sexual victimization on negative adult outcomes. *Violence Vict*. 2004;19(1):109-20 .
- 23 -Farhadi M, Shadkam S, Zoghipaidar MR, Mohagheghi H. The mediating role of experiential avoidance and cognitive fusion in the relationship between childhood trauma and social anxiety. *Journal of Modern Psychological Researches*. 2022;17(67):197-207. (Persian)
- 24 -Zakiei A, Khazaie H, Rostampour M, Lemola S, Esmaeili M, Dürsteler K, Brühl AB, Sadeghi-Bahmani D, Brand S. Acceptance and Commitment Therapy (ACT) improves sleep quality, experiential avoidance, and emotion regulation in individuals with insomnia-results from a randomized interventional study. *Life*. 2021;11(2):133 .
- 25 -Meyers LS, Gamst GC, Guarino AJ. *Applied multivariate research: Design and interpretation*. Sage; 2016.
- 26 -Mynard H, Joseph S. Development of the multidimensional peer-victimization scale. *Aggress Behav*. 2000;26(2):169-78 .
- 27 -Akbari Balootbangan A, Talepasand S. A study of factorial structure of the persian version of the multidimensional peer-victimization scale in primary schools students in Semnan city. *Koomesh*. 2016;17(3):e151214. (Persian)
- 28 -Bond FW, Hayes SC, Baer RA, Carpenter KM, Guenole N, Orcutt HK, et al. Preliminary psychometric properties of the Acceptance and Action Questionnaire-II: A revised measure of psychological inflexibility and experiential avoidance. *Behav Ther*. 2011;42(4):676-88 .
- 29 -Mansouri A, Khodayari Fard M, Besharat M, Gholamali Lavasani M. Moderating and mediating role of spiritual coping and cognitive emotion regulation strategies in the relationship between transdiagnostic factors and symptoms of generalized anxiety disorder: Developing a conceptual model. *Res Behav Sci*. 2018;16(2):130-42. (Persian)
- 30 -Mansouri A, Nejat H, N. M. The mediating role of emotion regulation difficulties in the relationship between the brain behavioral systems and the severity of insomnia. *Res Behav Sci*. 2017;15(4):501-7. (Persian)
- 31 -Connor KM, Davidson JR, Churchill LE, Sherwood A, Weisler RH, Foa E. Psychometric properties of the Social Phobia Inventory (SPIN): New self-rating scale. *Br J Psychiatry*. 2000;176(4):379-86 .
- 32- Hassanvand Amouzadeh M. Validity and reliability of social phobia inventory in students with social anxiety. *J Maz Univ Med Sci*. 2016;26(139):166-77. (Persian)

The Mediating Role of Difficulties in Emotion Regulation and Experiential Avoidance in the Relationship Between Peer Victimization and Social Anxiety in Adolescents

Behjat Poursina¹, Ahmad Mansouri^{*1}

1. Department of Psychology, Ne.C., Islamic Azad University, Neyshabur, Iran

Type of Article Original Research

Received: 2025/01/18

Accepted: 2025/07/15

***Corresponding Author:**
Ahmad Mansouri,
Department of Psychology,
Ne.C., Islamic Azad
University, Neyshabur, Iran

TEL: 09153331799

Email:
(mansoury_am@iau.ac.ir)

Abstract

Introduction: Social anxiety is one of the most common and debilitating disorders among adolescents, leading to various physical, psychological, and social consequences. Therefore, identifying the factors that contribute to the development and maintenance of this disorder is crucial. This study aims to examine the mediating roles of difficulties in emotion regulation and experiential avoidance in the relationship between peer victimization and social anxiety in adolescents.

Methods: This research was a fundamental and cross-sectional study. The statistical population consisted of all adolescent students in Mashhad. The research sample included 200 individuals selected through convenience and online sampling methods. Participants completed several assessments: The Multidimensional Peer Victimization Scale, the Acceptance and Action Questionnaire, the Difficulties in Emotion Regulation Scale, and the Social Phobia Inventory. Data were analyzed using path analysis, along with SPSS and LISREL software.

Results: The results indicated a significant relationship between peer victimization ($r=0.24$), difficulty in emotion regulation ($r=0.42$), and experiential avoidance ($r=0.40$) with social anxiety. Additionally, peer victimization was found to be related to difficulty in emotion regulation ($r=0.35$) and experiential avoidance ($r=0.31$). A significant relationship was found between difficulty in emotion regulation and experiential avoidance ($r=0.68$). Furthermore, difficulty in emotion regulation and experiential avoidance were found to mediate the relationship between peer victimization and social anxiety in adolescents.

Conclusion: Training methods aimed at preventing peer victimization, alongside teaching emotion regulation strategies and promoting acceptance of internal experiences rather than avoidance, could help reduce social anxiety in adolescents.

Keywords: Adolescents, Emotion Regulation, Experiential Avoidance, Peer Victimization, Social Anxiety

► **Please cite this article as:** Poursina B, Mansouri A. The Mediating Role of Difficulties in Emotion Regulation and Experiential Avoidance in the Relationship Between Peer Victimization and Social Anxiety in Adolescents. J Neyshabur Univ Med Sci 2024;12(2):81-92.